No. १०३१-घ

Title उड्डार कोशः

Author दक्षिणामूर्तिमुनिः

Extent २२ Age सं. १८८६

Subject तन्त्र

उद्धारकोशः

१०३१

पत्राणि २२

नं० १० २१ घ

उद्धार कोश

२२ [illegible]

ह [illegible]

[illegible] दुष्टिभाद्र [illegible]

लि० सं० १८७६

मं १

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॐ एकदा स्फाटिकोर्वीभृत्सानौ वनसमाकुले संस्थितौ पार्वतीशंभू लोकरक्ष
णतत्परौ पार्वती परमेशानं प्रोवाच परमं हितं देवदेव सर्वज्ञ हृदयात्रगण्यमानम् देवी भगवती दे
वमहात्रिपुरसुंदरी अस्मिन् चराचरे व्यक्ते केन रूपेण प्रकाशिता ईश्वर उवाच शृणु देवि प्रवक्ष्यामि गोप्य
तव कृतवत्सलात् रेवातटे महापुण्ये श्रीगर्भा नाम सत्पुरी अस्ति त्रैलोक्यविख्याता सर्वभूतलशोभ
ता तस्यां वर्षभक्तिविंशं देवगंधर्वसेविते पुण्ये तपोवनपदे नानावृक्षसमाकुले तस्मिंस्तपोवने पुण्ये
सेविते पि मुनीश्वरैः ऋषिः स्याद्दक्षिणामूर्तिस्तदाराधनतत्परः नानाशास्त्राधिपो तोपि सर्वागमनि
पिरभूत् एकदा स्नानमायातो रेवाकुण्डजलान्वितो प्राक्पुण्यकामेण तेनैनस्मात्त्रिपुरसुंदरी जलम
ध्ये स्थिता तेन श्रीमहात्रिपुरसुंदरी मूलं च शिक्षितो देव्याः षोडशमन्त्ररूपिणि सन्मन्त्रफलदं गोप्यं सम्मती
कृशिरोमणि तदाप्रभृति तन्मंत्रे ध्यायन्स्तोत्रं जपन् हृदि तत्प्रभावान्महादेवि ग्रंथकर्तुमियेष सः तद
नुग्रहमात्रेण सम्पूर्णेश्वरपूजितः ग्रंथमुड्डारकोशाख्यं चकार मंत्रसागरं अन्यान्नानाविधान्ग्रंथान् ।
आलय त्रैलोक्यपूजिते तदाप्रभृति देवेशि प्रसिद्धं भूमिमंडले श्रीपार्वत्युवाच ग्रंथमुड्डारकोशाख्यं स
र्वागमविनिश्चितं श्रोतुमिच्छामि परया प्रीत्या वक्तुमर्हसि धूर्जटे श्रीईश्वर उ० शृणु देवि प्रवक्ष्यामि मुड्डारं त्रि

राम १

पुरादिता देवीनां दशविद्यानां मंत्रोद्धारमनुत्तमं यथा महार्थकोशाख्ये सर्वागमविनिश्चिते सर्वश्रेयादि
प्रज्ञा च तच्छृणुष्व ब्रवीम्यहं तदनुग्रहमात्रेण सर्वान् उद्धारसंचयान् अब्रवीद्दक्षिणामूर्तिश्रुत्वात्वमतोय
नामकं शृणुष्वात्र महाभागे देवीभक्तिसमन्वितः गूढं सर्वलोकानां देवानामपि दुर्लभं देवि तस्मिन्
वत्से शिष्याय प्रियवादिने मुनीन्द्रो दक्षिणामूर्तिरब्रवीत्कृत्यमुत्तमं भाषिते यत्पुरा तेन तत्प्रभावान्महेश्व
रि देवानां देवतानां च तच्छृणुष्व ब्रवीम्यहं अत्रादौ त्रिपुरामंत्रोद्धाराणि तदुक्तं वामकेश्वरतन्त्रे लक्ष्मीः प
रा मदनवाग्भवशक्तियुक्ता तारं च भूतिकमलावर्तितापि विद्या शक्त्यादिकं च विपरीततया च प्रोक्ता श्री
षोडशाक्षरविधिः कुलदीपपूर्णा उद्धामतो च बीजादसंभवाश्रुतिः कामवाग्भवमेव च शक्तिः प्रणवल
जेपि लक्ष्मीः शक्त्यादिकं ततः विपरीततया प्रोक्ता विद्या श्रीषोडशाक्षरी रुद्रयामलेपि हरिणाक्षी तथा
मायाकामरजश्च वासना शक्तिस्ततस्तारा माया लक्ष्मी शक्त्यादिकं ततः विपरीततया प्रोक्ता विद्या श्रीषोड
शाक्षरी तत्राप्यस्मिन्बृद्धारकोशानि उक्तं वह्निपुरस्कृतं लक्ष्मीः पद्मा हरिणाक्षी सरोरुहनिवासिनी क
मलारूढा क्षीराब्धितनया नारायणी श्रीप्रियापि च लक्ष्मीबीजानि सर्वेषां त्रिमार्गप्रवराणि तु अपरं च त्रिपुराति
लके इमे ते कमलाय धारूढि कोनातानथैव च श्रियाबीजानि यथैवमन्यत्र नाम्यपराणि तु श्रीं इति लक्ष्मीबी

से
२

जे अथ ह्रीं बीजनामानि उक्तं यागमालेकारे पराश्वनितया लज्जामायापि सकलाकुशा तमस्तापिनु
या लामादेवी प्रणववीरको वाग्भवाख्या बीजं क्रूं त्रिमाण्यपराणि च क्लीं इति पराबीजे नतो मदनवी
जानि उक्तं च भैरवतंत्रे कामः पंचेषु देवे च मदनो मन्मथस्तथा मारः प्रद्युम्नकंदर्पो वरतान्यपराणि तु
क्लीं इति मदनबीजे नतो वाग्भवबीजनामानि उक्तं च त्रिपुरासारसर्वे स्वेवाग्भव वक्त्रं बीजे च वाग्भवे
डिकेश्वरः चंडोपि च मेव मनेवासनापि तथैव च वार्गपपि च वर्माणामुमत्यान्यपराणि न ऐं इति वा
ग्भवबीजे अथ शक्तिबीजनामानि उक्तं च क्रियाशिरोमणौ शक्तिः शमीपि विज्ञेया शवंकेन चैव
च शक्तिबीजानि चत्वारि क्रूं त्रिमाण्यपराणि तु सौः इति शक्तिबीजे नतस्तारबीजनामानि प्रणवे
चपनस्तारे च्यवते नोमापि ओंविकः त्रामस्तारश्चपतानि बीजानि प्रणवस्य च अपराणि शमत्यानिम
मया प्रोक्तानि पार्वति ओं इति तारबीजे विपरीततया प्रोक्ता विद्या श्रीषोडशाक्षरी प्रकाशे श्रीं ह्रीं क्लीं
ऐं सौः ओं ह्रीं श्रीं कएईलह्रीं हसकहलह्रीं सकलह्रीं सौः ऐं क्लीं ह्रीं श्रीं इति त्रिपुरामंत्रोद्धारकोशा
नि अथ दशविद्या उक्तं च यागमलहृदये त्रिपुरा श्रीश्च वारदेवी नाशापि भुवनेश्वरी मातंगी शारिकारा
ज्ञी भेडा ज्वाला सर्वेनया दशविद्याः स्वयं चैवमाषिताः कृतिवासस्स्ता यत्नाद् शैवषडन्याययोजि

2

ताषोडशसुन्दरी दशविद्यासु कालीतारीच छिन्नमस्तका दक्षिणकालिका श्यामाकालरात्र्यपि संद
ष्टि पतानां मूलमन्त्रेणयोजितैकालरूपेणच ब्रह्मादिदेवतैः एज्याविद्याश्रीषोडशसुन्दरी ततोलक्ष्मी।
मन्त्रोद्धारः उक्तंच रुद्रयामले दक्षिणामूर्तिपरात्मतत्त्वलक्ष्मीबीजत्रयमिदं विपरीतनयाप्रोक्तं सर्वरत्न
लदायकं तामाद्यांकापि नीरे तर्दते प्रोक्तं शिष्यान्तम ततोनीरबीजनामानि यदुक्तं मुद्रामेरु आपो।
वनेतयानीरं वह्निं चपृथ्व्या जलबीजानि प्रोक्तानि ह्यन्यान्यपराणि षट् स्वाहान्तनीरबीजे।
ॐ ह्रीं श्रीं लक्ष्मि महालक्ष्मि सर्वकामप्रदे सर्वसौभाग्यदायिनि अभिमतंप्रयच्छ सर्वं सर्वगते सर्व
स्वरूपे सर्वदुर्जयविमोचनि ह्रीं सौः स्वाहा इति मूलं ततः सरस्वतीमन्त्रोद्धारः यदुक्तं शारदातिलके।
तारंलज्जावाग्भवं चपराप्रणवमेवच बीजपञ्चाशिरोन्तेयमनेनप्रोक्तनमः इति प्रकाश ॐ ह्रीं ऐं ह्रीं ॐ
वाग्देव्यै नमः ततोबीजनामानि उक्तंचागमालंकारे नमोविश्वेतयासौ भैसौ श्मकमश्मरीत।
या अन्यानि क्लीं इमा एवमराम रूपनमस्कृते इति मूलं ततस्ताराम्नत्रनिर्णयः उक्तंच भैरवसर्वस्वे ता
रेव्यो वेनयाकं तामायावाग्भवमेवच हुं चैवमेरूपाणि हृयते कार हृदयं तथा ततोव्योषबीजना
मानि उक्तंचागमसिद्धौ स्फं द्व्योषं चेडिभे चमेयोऽप्यहमित्यतः हौं बीजोद्धारमेतं छिवान्यदत

म॰ त्र 3

नमो वेदेन ह्रामिति निबोधय बीजं ततः कोमला बीजनामानि ङकेच वामके स्वरे कोमला च कमलाली च
प्रियाप्रियरमापि च लेभा पिललनाला साद्य मन्यान्यपराणि न स्त्रीं इति कोमला बीजं ततः कूर्चबीजना
मानि ङकेच क्लिन्नरसे कूर्चमूले तं नीरमस्मन्यान्यपराणि च हूमिति कूर्चबीजं ततः फट् बीजोद्धा
राणि तथैव क्लिन्नारहसे दृग्देहं ततो गोचान्य [illegible] द मन्ये नृ महेश्वरि प्रकाशे ॐ ह्रां स्त्रीं क्रीं पं
हूं उग्रनाशे फट् स्वाहा ततो भुवनेश्वरी मंत्रोद्धाराणि ङकेच कुब्जिका सर्वस्वे प्रणवेश्च न यामायाक
मलामन्त्रमयलया श्रेते विश्वे नाममध्ये प्रोक्ते वेनृमहेश्वरि प्रोक्ताये भुवनेश्वर्यामनसल्यांतरामि
पः अथ मनुबीजनामानि ङकेच सर्वतंत्रे त्रिपुरादीकायां मंत्रमनहृदस्थेवहनुवीलो विद्भुवयाः।
बीजान्येतानि मंत्रस्य कृत्रिमान्यपराणि न दृग्बीजोद्धमंत्रः फट् च प्रकाशे ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं भुवनेश्व
र्यै नमः इति मूले ततो मातंगी बीजोद्धाराणि ङकेच कुलसिद्ध मतनाते तोमाकालीनयालक्ष्मीर्वा
गुराद्य येमेवच चारुकारमबीजानि ह्यादौ प्रोक्तानि शंभुना श्रेते जिह्वानयायद्वे लजानीरजमेव
च वामनायंकजे चैववतेप्रोक्ते चण्डलिना इति मातंगी मंत्रोद्धारः तत्र जिह्वा बीजनामानि ङकेच
कुलचूडामणौ कालीकुनीरमज्ञापि जिह्वापिरमना तथा क्रीं बीजानि चद्येतानि कृत्रिमाण्यप

राम ३

राणि च क्रौं इति जिह्वाबीजे अथ वागुराबीजनामानि वागुरा वायुरूपा च पिवो नन्दास्य त्रिबीज
के श्रौं बीजानी चण्डाक्रौ नियमस्त्यान्यपराणि न श्रौं मिति वागुराबीजे अथ चातकबीजनामानि।
मेडमालातन्त्रे चातके चैव चावेंगी चातनो क्तनबीजके चतुष्पथे च क्रौं बीजमस्त्यान्यपराणि च
चावेंगीबीजं नौ ह्रौं क्रौं यै ततः पद्मबीजनामानि ड केवु वामकेश्वरे पद्मपंकजपयोजनीरजसंभु
ज्ञेनया पंचवृष्कारबीजा नियमस्त्यान्यपराणि न ठ इति पद्मबीजे प्रकाशे. ॐ क्रौं श्रौं ग्रौं ग्रौं क्लीं ड
क्लिष्टचांडालिनि देवि महापिशाचिनि मातंगि देवि क्लीं ठः ठः ठः फे फः स्वाहा इति मातंगीमूले अथ
शाकिकामंत्रोद्धारः तदुक्तं स्वच्छन्दतन्त्रे त्रिपुराशिरोमण्यौ तारामाया श्रिया हृद्वं सिंधुरं स्तन्यमेव च क
ल्याणं शाकिकादेव्याबीजं समाहरेत्स्मृतं ग्रौं इति लिंभे च विज्ञेयं शाकिकामंत्रमुत्तमं ततः सिंधुरबी
जनामानि उक्तं च वामकेश्वरतन्त्रे सिंधुरं च गजं योनिः हृल्लिनेहिरदन्तया ह्रौं क्रां बीजानि चत्वारि
त्रिमाण्यपराणि च क्रा मिति सिंधुरबीजे ततः स्तन्यबीजनामानि उक्तं च भैरवतन्त्रे स्तन्यमे
वरे व्योम ग्रां बीजे च चतुष्पथे हकारे चापि विज्ञेयमुक्तं च रुद्रयामले अस्तन्यमपरं ह्येयं नाराभक्ति
समन्वितः ग्रां इति स्तन्यबीजे ततः कल्याणबीजनामानि सुस्मिते च कल्याणं चैव शर्मापि सो।

म॰
४
५

अस्मिंश्च भुवनेशाने अपरमन्त्रं तेनैव पर्वतेश्वरलिङ्गिनि शार्ङ्गबीजोद्धृतं सौः प्रकाशे ॐ ह्रीं श्रीं ह्रूं
क्लीं स्त्रां शां शां विकायनमः मूलं नतोऽत्र ह्रीं मन्त्रोद्धारः तारं लज्जां श्रियमग्निः कामशक्तिं षड्ढारः
बीजं च षट्शिरोन्तेयं ततः पल्लवमुद्धरेत् भगवत्येतथा राज्ञेऽत्यन्ते माया च हृदयं पश्चिमः स्मृतः मनुः
प्रोक्तो राज्ञ्याः पञ्चदशाक्षरः अग्निबीजनामानि अग्निर्वैश्वानरो वह्निः शुक्लकृष्णभुग्घव्यवाहनः रेवी
ज्योद्धारमेनं द्विकूत्रिममपरं स्मृतं वेदनिम्नाग्निबीजं प्रकाशे ॐ ह्रीं श्रीं रां क्लीं सौः भगवत्यै राज्ञे
ह्रीं स्वाहा राज्ञीमूललक्षणामान्ते अथ भेडामन्त्रनिर्णयः नडकं कुलरूपमर्णो एतं च विभ्रमं लि
ख्यहारिकानां नानैव च वियक्तत्राग्निबीजानि संयोज्य वाग्भवं तथा मदनं च नयाशं का बीजं स
मालां वदेत् हृदयेन समायुक्तः प्रोक्तो विशालाक्षमनुः प्रकाशे ॐ ह्रीं श्रीं सं ऐं क्लीं सौः भेडाभ
गवति हूं सर्वसिद्धिं स्वाहा इति मूलं अथ ज्वालामुखीमन्त्रनिर्णयः शार्ङ्गं तिलकं वीकायां तारं
लज्जां श्रियं चैवमनेकार्चेरूपयः बीजचतुष्कं तद्देव्या ज्वालामुख्याः सर्वेश्वरी प्रकाशे ॐ ह्रीं
श्रीं ज्वालामुखि मम सर्वशत्रून् भक्षय २ हूं फट् स्वाहा इति मूलं दशविद्यामयाम्नायाय योगम
विनिश्चितः साधकेष्टप्रदा देव्या नानाराजविभूषिताः एतासां दशविद्यानां गुणानां स्यामितं। राम

४

शृणु श्रीदक्षिणामूर्त्तिरुवाच मुक्तिंददातित्रिपुरांलक्ष्मींददातिच विद्यांददातिवाग्देवीअन्येकेजन्म
निश्चलां नारींनाशयन्तेसिंधुरैश्वर्यंभुवनेश्वरी मातंगीराज्ञसीशत्रोर्भीनिकृन्ततिनित्यशः शारि
काशंददात्येवराज्ञीराज्यंप्रयच्छति भैरवीददात्येवसंतानंविश्वव्यापिनी धनंज्वालामुखीदे
वीभक्तेभ्यः संप्रयच्छति दशविद्यायथाप्रलाभक्तेभ्यः फलमिष्टंप्रयच्छतिमहादेव्याः पूजाहोम
जपादिभिः इतिश्रीदक्षिणामूर्त्तिमुनिविरचितेउद्धारकोशेसर्वागमार्णवेदशविद्यामंत्रोद्धारको
शगुणाख्यानेनामप्रथमःपटलः ॥ श्रीगुरवेनमः ततस्त्रिपुरापञ्चसाक्षीनामुद्धारगुणाः श्रीई
श्वरउवाच शृणुदेविप्रवक्ष्यामित्रिपुरायपरिवारितां पञ्चसाक्षीमिसहस्रनामसंमंत्रोद्धारंब्रवीमि ते
स्कंदोभ्यउवाच गुरोविद्यानसंभ्रान्तनानाशास्त्रविशारद श्रोतुमिच्छाम्यहंमंत्रान्सर्वान्सर्वमुक्ति
हेतवे श्रीदक्षिणामूर्त्तिरुवाच शृणुपुत्रोम्यमहाभागसर्वंवक्ष्यामितत्वत दशविद्याभद्रका
लीनरीयाछिन्नमस्तका दक्षिणकालिकाश्यामाकालरात्रीतिसुंदरी पञ्चसाक्षीनामसहस्रनामंमे
मंत्रोद्धारंब्रवीमिते तत्रादौभद्रकालीमंत्रोद्धारः कालीत्रयंकूर्चयुग्मंलज्जायुग्मंचभद्रिका भद्रका
लियदंद्वयाद्वीजानिप्रतिलोमतः हृदयेनसमायुक्तोभद्रकालीमहामनुः इतिश्यामातंत्रे भ

मं ५

5

द्रकालीवीजनामानि उक्तेच मुंडमालातंत्रे भद्रिकामाखनीभीमा भैंवीजत्रयं स्मृतं अथ नमः

नेन्नेयं ब्रह्मास्त्रयमसमञ्जस्व प्रकाशं क्रींक्रींक्रींहूंहूंह्रींह्रींभैंभद्रकालिभैंह्रींह्रींहूंहूंक्रींक्रींक्रींस्वाहा

इतिभद्रकालीमन्त्रे अथ घनुरीमन्त्रोद्धारः उक्तेस्वतंत्रे प्रणवंनान्तिकाज्योतिर्लाराद्यंतेनमः इति नु

योमलमिदं प्रोक्तं स्वतंत्रे शंभुनाम्युतं अथ तारिकाज्योतिर्लारावीजोद्धाराणि उक्तंचकामेश्वरी

तंत्रे अहंभेनारकाज्योतिर्लारावीजानि पंचच ओंह्रूंत्रैंत्रौंमन्त्रान्तंयेनमः इतिमन्त्रे अथ छिन्नम

स्तामन्त्रोद्धारः उक्तंछिन्नशिरोमण्णौ अत्रविकः सकलापद्मावाक्रुकंचमरेश्वरी अंतेऽछिन्नबीजंच

फट्ठद्वयसमायुतं प्रकाशं ओंह्रींश्रींक्लींछिन्नमस्तके क्रोधफट् स्वाहा इतिछिन्नमस्तामन्त्रे अथ

छिन्नदानमेव उक्तेवामलरुद्यो लक्ष्मीलज्जान्तयामायांमात्रोद्भुदशकामथ वज्रवैरोचनीयेठ

मायेफट्स्वाहयायुते एन्नुज्जारः श्रींह्रींह्रींऐंवज्रवैरोचनीयेह्रींह्रींफट्स्वाहा अथ दक्षिणका

लीमन्त्रोद्धारः उक्तेचश्यामारहस्ये ओंनीत्रयंतथायुग्मंतथामायुग्मंनतोभिन्यू दक्षिणकालिकेत्य

वमंतेकालीत्रयपुनः कूर्चयुग्मंपरायुग्मंपयश्चैवसमेस्मृति दक्षिणायाः कालिकायामन्त्रो विंश

दक्षरः प्रकाशं क्रींक्रींक्रींहूंहूंह्रींह्रींदक्षिणकालिकेक्रींक्रींक्रींहूंहूंह्रींह्रींस्वाहा अथश्यामामन्त्रा

५

न्यास: ॐ कैं च श्यामान्ते हरिणा हीन संयाल ज्ञो कालीजिह्वा च नष्टये नत: सुधारमे श्यामे हलसशा
पं विमोचय अमृते स्रावय स्वाहा श्यामामेत्रमदाहृते प्रकाशे श्रीं ह्रीं क्लीं क्रों ग्लौं ब्लौं क: सुधारमे।
श्यामे हलसशापं विमोचय अमृतं स्रावय २ स्वाहा इति श्यामामन्त्र: अथ कालरात्रीमन्त्रोद्धार:
ॐ कें क्वालरात्रीकल्ये प्रणवे वामनेनामायामन्मथ: कमलोद्भवे इति दोष: मन्मथ: कमलातथा
इन्द्र्ये पाठो रमानर: बीजं पंच शिरोज्ञेयं तत: पञ्च वमहोरेन इति क्रित्राहस्यं ततो मध्यभियात्य
ध्याय्यते सर्ववशंकरु नीरादेहि युगमध्ये त्यक्ताभियां च कामिनि गणैश्वर्येन यावो ते विश्वेच
समुदाहृते प्रकाशे ॐ ऐं ह्रीं क्लीं श्रीं कालिके स्वरि सर्वजनमनोहरि सर्वमुखस्तंभिनि सर्वराजवशं
करि सर्वदुष्टनिर्दलिनि सर्वस्त्रीपुरुषाकर्षिणि वंधशृंखला त्रोटय २ सर्वशत्रून् भंजय २ दुष्टान्नि
र्दलय २ सर्वान्स्तंभय २ मोहनास्त्रेण द्वेषिणां उच्चाटय २ सर्ववशंकुरु २ स्वाहा देहि देहि सर्वका
लरात्रिकामिनि गणैश्वर्ये नम: इति कालरात्रीमन्त्र: अथ भेदा: देव शिव त्रिपुरा बाला विज्ञेया द्वाद
शात्मके ॐ कें च मुंडमालान्ते द्वादशात्मके विज्ञेये इति त्रिपुरामनु केवलमनये देवि यन्त्रा कं
नकुंभस्मृते अघोरामरे अघात्मिका च विज्ञेया विद्या श्री षोडशाक्षरी परेयन्तरवितेदेवि सयोनसकि

म· ६
6

षट्संख्यके तथाख्यातौ त्रिपुराशिरोमणौ अष्टात्मकमिदं बीजं त्रिपुरायाः स्मृतं तथा अष्टभिर्वन्म
रैर्वापि जानीयान्मुनिलक्षणं २ लक्ष्मीभेदद्वयं तन्त्रे भाषितं कृत्तिवाससा लक्ष्मीश्च रुक्मिणी चैव वि
भिर्वर्षैः फलं लभेत् २ अथ सरस्वतीभेदाः उक्तं च कामिनीकल्पे वाग्देवी च तथा वाणी सरस्वत्य
नालक्ष्मिया भेदा नैव विख्याताः फलं वर्षचतुष्टये ३ इति ततस्ताराभेदाः उक्तं च भैरवतन्त्रे तारा
पितारिणी चैव मेकजटा तथैव च नीलसरस्वती चैव मनुग्रतारा प्रकीर्तिता ताराभेदास्त्रयश्चैव म
हाभयप्रकाशिनाः ४ अथ भुवनेश्वरीभेदाः उक्तं च भैरवतन्त्रे भैरवी भीमरूपा च भीमा पि च भुवने
श्वरी भक्ताफलप्रदा देवी नित्यं वर्षचतुष्टये अथ मातङ्गीभेदाः रुद्रयामले मातङ्गी सुमुखी चैव
मातङ्गमलिनाख्यके मातङ्गी चक्रिणी देवी कुब्जिका शम्बरी तथा ६ ख्या भेदा विचित्रा वि फलं वर्षतु। च·
ष्टये ५ अथ शारिकाभेदद्वयं शारिका च तथा पर्णी फलदा षड्वार्षिके ६ राज्ञीभेदाः राज्ञीभेदद्व
यं प्रोक्तं राज्ञी च खगगामिनी द्विवर्षमध्ये भक्ता वराज्ञी राज्यप्रदायकृत् ७ भेडाभेदा विहीना च प्रभूता
भाग्यविवर्धिनी कुलीवाणी च अथ ज्वालामुखी उक्तं च ज्वालाशिरोमणौ नाराज्वालामुखी चै
व मेविकाभगरूपिणी यथेष्टफलदं प्रोक्तं ज्वालाभेदत्रयमिदं ९ एताः सन्दर्शविद्यानां नानाभेदम् राम

६

दाहने तत्रादौ त्रिपुराभेदाः त्रिपुरातिर्त्रैलोक्ये मंडमालातंत्रे च त्रिपुराभैरवीविद्यादिंगुला चं
डिका तथा चामुंडीनारसिंही च हृदये हिमवतीश्वरी मृडानी वारुणी दुर्गा महात्रिपुरसुंदरी देव्या
द्वादशभेदाः लक्ष्मीकाद्येन त्रिरुल्लिना प्रकाशं श्रीं ह्रीं सौः त्रिपुरे पिंचे द्रवसनेकामः शक्तिरवि ॐ।
ह्रौं श्रीं हिंगुले तथैव कमलाद्या मामाद्यते चंडिके चामुंडे हमकलह्रीं च मकलह्रीं श्रीं नारसिंही तथा ऐं
ह्रिं चारणे ते च ह्रीं च मदनः कामेश्वरारुक्मिणी देवी हिमवती स्वयंपि कमला लज्जा तथा मन्मथाः
चण्ड्रीवारुणी वाक्ये पेल्लपराद्यो स्मृताः शंभुना श्रीं ह्रौं क्लीं चरणेश्वरदापिता याद्य चंद्रवारुक्मिणी वि
द्याश्रीविपरीतभावसहिताः स्यात्षोडशात्मा विधिः इति षोडशसुंदरीभेदाः देव्युवाच महेश त्रिका
लज्ञ शरणागतवत्सल भेदैर्युतानां देवीनां मन्त्रं त्वं वक्तुमर्हसि श्रीईश्वर उवाच दययातव देवेशि
नदस्याम्यहं समासतः ग्रुह्यश्रियाः यदुक्तं भैरवे तंत्रे ॐ ह्रीं श्रीं रुक्मिणीवीजद्वयेफलंदमयः त्र्यते
ह्रौं श्रीं लिनी रमते रमते शोके प्रजेपितानात्र्यस्थ रुक्मिणयाः ॐ ह्रीं देवं नरुक्मिण्या स्वारलक्ष्मीप्रयसतथा
मते मोक्षं मदेश्वानि लक्ष्मीभेदद्वयं विदे प्रकाशं ॐ ह्रीं श्रीं लक्ष्मी महीं सः स्वाहा ॐ ह्रीं रुक्मिणि
ॐ श्रीं स्वाहा अथ सरस्वतीभेदाः नोमापरावाग्भवमेव तामानारचमोक्षं परमेश्वरेणावागेव

म० ७

नायाः फलं ह्रीं ह्विवाले नृणां नमो भक्तिप्रदायण्णां अथ वाणीभगवत्याः नारेलज्ञेनि चार्वंगी ध्यं
नेलंभमुदाहृते ॐ ह्रीं ऐं वाणीभगवत्यै नमः इति मूलं अथ सरस्वतीमंत्राः चार्वंगपि विभातिस्व
ऋ ह्रें सरस्वत्यै नमः नमोस्तु परमेशानि मयाशोकेन गात्मजे अथानलप्रियेमूले नारेलज्ञावाराभ
वेचमध्येनलप्रियेततः अष्टे विश्वतयोते च पर्वतेस्वरनेति दिनि देव्याश्चत्वारि भेदानि सरस्वत्या व
रानले अथ नाराभेदाः प्रकाशो ॐ ऐं ह्रूं तारे फट् स्वाहा ॐ ह्रीं ऐं ह्रूं नीलसरस्वति फट् स्वाहा ॐ ह्रीं।
स्त्रीं ह्रीं ऐं ह्रूं उग्रतारे फट् स्वाहा ॐ ह्रीं स्त्रीं ह्रीं ऐं ह्रूं उग्रतारे फट् स्वाहा इति नाराभेदाः अथ भुवने
श्वर्याः ॐ भैरव्यै नमो मूले ॐ ह्रीं भीमरूपायै नमो मूले ॐ श्रीं भीमायै नमो मूले ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं
भुवनेश्वर्यै नमः इति मूलं अथ मातंगीभेदाः प्रकाशो ॐ ह्रीं ऐं श्रीं क्लीं ह्रीं ब्रीं ब्रीं क्रूं उच्छिष्टचांडालि।
नि देवि महापिशाचिनि मातंगि देवि ह्रीं ठः ह्रीं ठः ऐं ठः स्वाहा द्वाविंशार्णो राममंत्रः समस्याः स्वा।
हा तेनावा ॐ उच्छिष्टचांडालिनि सुमुखि देवि महापिशाचिनि ह्रीं ठः ठः द्वाविंशार्णः अथ स्वकिण्याः
ॐ ह्रीं क्लीं महाचक्रिणि ऐं ठः स्वाहा अथ कुब्जिकायाः ॐ श्रीं ह्रीं क्रूं कुब्जिके देवि ह्रीं ठः स्वाहा ततः शा राम ७
वर्याः ॐ ह्रीं देवि शाबरि ह्रीं ठः स्वाहा अथ मातृकाभेदद्वये ततोपर्णामूले ॐ ह्रूं ऐं श्रां शां दे

ह्री
२

क्षेपर्णायै नमः अथ हैमवतीश्वरीमन्त्रे ॐ ह्रीं श्रीं हैमवतीश्वरि ह्रीं स्वाहा भेदाभेदविहीनेन्यलेश्च
चांविकामन्त्रे ॐ ह्रीं मानवेविके हूं फट् स्वाहा अथ भगारूपिण्याः ॐ श्रीं देवि भगरूपिणि हूं फट् स्वा
हा एतानि भेदमन्त्राणि मया प्रोक्तानि पार्वति एतासां दशविद्यानामन्यानां शृणु वच्म्यहं भद्रका
लीयथा देवी दक्षिणाकालिका तथा प्रकाशे क्रीं क्रीं क्रीं हूं हूं ह्रीं भैभद्रकालि भैं ह्रीं ह्रीं हूं हूं क्रीं क्रीं क्रीं स्वा ह्री
हा एतौ भेदविहीनास्त्रियर्थफलदायिनी अथ छिन्नमस्तकादिविद्या ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं छिन्नमा
स्तके क्लीं फट् स्वाहा द्वितीयः ॐ ह्रीं श्रीं ऐं वज्रवैरोचनीये ह्रीं ह्रीं फट् स्वाहा दक्षिणाकालिकाख्या
महाकालराज्ञः सर्वस्यौ एताभेदविहीनाश्च यथाकामफलप्रदाः इति श्रीदक्षिणामूर्तिमुनिवि
रचिते उद्धारकोशे सर्वागमसारे षट्देवीमन्त्रोद्धारकोशसकलकोनाम द्वितीयः कल्पः श्री ईश्वर उवाच
अथ देवि प्रवक्ष्यामि देवीनामन्त्रमुत्तमं शृणुष्वैकाग्रमनसा ब्रवीमि त्वत्कुतूहलात् दक्षिणामूर्तिनात
स्मिन्काले तेवासितया भाषिता षोडशी विद्या नन्दादेवोभ्यकोमुनिः तस्मिन्काले मुनेः सर्व्वाश्रम
मुनिसेविते आययुर्मुनयः सर्वे सोत्साकामे चकोहिलः लोहितो दालको शैवमातं गौ पुण्डरीकजो
शाण्डिल्यागालवो चैवमेते तस्याश्रमे ययुः सर्वे मिलित्वा मुनिपुंगवैर्भो श्री दक्षिणामूर्तिमिदं तमब्रुवुः

म॰
८
8

परस्परं वै सकुलेष्टदेवीमंत्राश्च वै धाम्ना सुभवान्यप्रकु: श्रीदक्षिणामूर्त्तिरुवाच शृणुध्वं मुनयः स
र्वे वदाम्याश्चर्यमनमे चराचरेस्मिन् जगति देवी त्रिपुरसुंदरी नैव नाहं कञ्चिद्विदस्मि देवीसीमं त।
दैवता तस्मात्स्ववदनांभोजात्सम देव्याः श्रुतानामया यथेष्टफलदायिन्यः सर्वरोगभयापहः अवि
रेणैव कालेन फलदास्त्त्मतास्सुता: ऋषय ऊचुः का देव्यः कानि नामानि कीदृशानि मनूनि च
प्रसादात्कुरु विप्रर्षे चेदस्मासु दया तव मुनिरुवाच देवीनां परया प्रीत्या मंत्रांश्च शृणुध्वमग्रतः येन
श्रवणमात्रेण रुद्रमेघफलं लभेत ईश्वर उवाच मुनीश्वरान्स नर्देवो दक्षिणामूर्त्तिरब्रवीत।
सप्तविद्याः पुराप्रोक्ता: वज्रयोगिन्यादिदेवता: तासां वक्ष्यामि नामानि पर्वतेश्वरनंदिनि द।
क्षिणामूर्त्तिना तेषां प्रकाशितानि तत्वतः श्रीवज्रयोगिनीदेवी वाराहीशारदा तथा कामेश्वरीत
था गौरी च चन्द्रघण्टा तथैव च कुलवागीश्वरी येताः सप्तदेव्यः श्रुतानामया दक्षिणामूर्त्तिना तेषां सप्त मा
विद्याः प्रकीर्त्तिताः एतासां बलमाश्रित्य देवी त्रिपुरसुंदरी समस्तं जगदेतच्च पाल्यते च सर्वेश्वरि
रक्ष्यते च तया विश्वं चराचरसमन्वितं ऋषिरुवाच एतद्धा काम्यते तस्यामुखात्तु जाश्रुतं मया ता
सां मंत्राणि वक्ष्यामि शृणुध्वं मुनिपुंगवा: अथ मंत्रोद्धाराणि ऽके च स्वतंत्रे प्रणवं सकलां चैव राम

८

वीजौ द्वौ फलदायकौ मध्येपि वज्रयोगिन्यैः येनेनीरमुदाहृते प्रकाशं ॐ ह्रीं वज्रयोगिन्यै स्वा
हा अस्याः मंत्रं समुच्चार्य यः संग्राममध्ये विशति स निर्जितानि शत्रून् सर्वान् कल्याणीं गृहमाविशेत्
अस्याः वीजं हृदये देवि जपते हृदि मानवः द्वादशाब्दिवसाल्लावत्सिद्धिर्भवति वाक्किता अस्या वी
जावुणा दिक्पुष्ये कोने प्रजपेन्नरः अनुष्ठाना नाया भार्यायां मैथुने कृते नरः स्त्र्यकेशा सहदेवे शिम
प्रमिरोचये लिखेत् लिखित्वा स भवेद्राजा अस्यायंत्रं समंत्रकं लिखित्वा धारयेन्क्षिति त्रैलोक्यवि
जयी भवेत् अस्याः संभोगकाले तु मंत्रं जपेत्सुभ्रुवि कान्तायां मैथुनं कुर्याद्दृढपुत्रप्रजातो भवेत्
अस्याः यंत्रं समंत्रं च वाहौ यो धारयेन्नरः यावज्जन्म भवेत्तस्य तावच्छत्रेन जीवति अस्यायंत्रं स
मंत्रं च हृदि यो धारयेन्नरः यावज्जन्म भवेत्तस्य तावल्लक्ष्मीर्भविष्यति अस्याः यंत्रं समंत्रं च कुण्डलो
यो धारयेन्नरः अनुवादे संग्रामे रणे वा कान्तः सहसा भवेत् अस्यास्त्रिपुरसुंदर्या मुखाम्भोजा
न्मयाश्रुतं फलमस्या महाश्चर्यं कारकं मुनिपुंगवाः इति वज्रयोगिनीमंत्रः अथ वाराहीमं
त्रोद्धारः उक्तं च स्वच्छन्दे त्रिपुरातिलके वाममनाचैव वाग्बीजं नमो वीजसमन्वितं वाग्भवे सो
स्मकं चे वृतनतः पञ्चवमष्टरेण भगवति च वार्तालिनि नैव वाराहि देवते वाराहमुखि चैवं न वाह

नाद्यमदं तथानतः पंकजपयोजोहृं नीरं महेश्वरी भगवत्याश्च वाराह्याएकत्रिंशाद्दरोमनुः अथ
म० ५ वाह्लीकवीजोद्धारः वाह्लीकेमदमेतेचहृंवीजमनीश्वरः ह्रैंवीजोद्धारमेतद्विवान्यदन्नमावदे
९ न मुंडमालातंत्रोक्ते अथ तमोवीजोद्धाराणि स्वतंत्रे तमोवीजं तथाख्यातं मोहं तिमिरमेव च ले
वीजोद्धारमेतानि क्लिं त्रिमान्यपराणि च प्रकाशे ऐं क्लीं लऐं नमो भगवति वार्त्तालि वाराहि देवते वा
राहमुखि विंकट स्वाहा इति वाराहीमंत्रः अथ शारदामंत्रोद्धारः उक्तं च शारदापटले तारं माया च म
दनं शरच्चिन्द्रयमोस्मिके मंत्रं च षट्स्विरोत्तेयेतन्तः पञ्चवमर्दरेत भगवत्यै शारदायै चान्ते लज्जा च
वह्नये प्रकाशे ॐ ह्रीं क्लीं ऐं नमो भगवत्यै शारदायै ह्रीं स्वाहा अथ कामेश्वरीमंत्रोद्धारः माया वह्नि
रिणी क्लीं च चंद्रः शीतांशुरेव च मदनं मन्मथिब्धा तोद्धं सयोज्य त्रैनवीजकं मनुः सप्तशिरोज्ञेयस्त
नः पञ्चवमर्दरेत जेमनाख्यालतो देविकामेश्वरितथैव च नतो वाणे देवतेपि ह्येते नीरमुदाहृते
कामेश्वर्यामहादेव्यास्त्रिंशद्दलरोमनु चंद्रवीजोद्धारोयं प्रोच अथ चंद्रवीजोद्धाराणि उक्तं च का
लीसर्वस्वे चंद्रः शीतांशुहिमांशुश्च शर्वरीपतिरेव च ताराधिपः सुधारश्मिः क्लिं त्रिमाण्यपराणि तु अथै
मि वीजोद्धारनामानि अग्निमित्रेव ॐमि वीचिलयाचैवनरगास्त्रिनयेस्मृते ह्रूं वीजोद्धाराण्येतानि राम ५

कृत्रिमाण्यपराणि च ॐ श्रीं ह्रीं क्लीं गं देवि गौरि गं स्वाहा अथान्नपूर्णामंत्रोद्धारः उक्तं च कामेश्व
रीतंत्रे नारायणाधिकमलामीनकेतनपंचकं विश्वं नतो भगवति माहेश्वरि ततः पुनः अन्नपूर्णेठद्व
येच मनुर्विंशाक्षरः स्मृतः मीनकेतन इति दोषः उक्तं च स्वच्छन्दतंत्रे त्रिपुरसुंदरीसर्वस्वे अन्ते मायापि
पश्चाच्च कामं विश्वमुदाहृत वीजं नवघटाभिरोत्तेयोर्व स्वेनसहमामिति इत्युद्धारः प्रकाशे ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं
नमो भगवति माहेश्वरि अन्नपूर्णे स्वाहा मूले अथ कुलवागीश्वरीमंत्रोद्धारः उक्तं च मुंडमालातंत्रे ।
प्रणवं मदनं चैव स्कंदे नारायणीप्रिया तं चैव मिक्रावीजं ततः पंचवमूडेन जपहूस्ले ततः पश्चा
कुलवागीश्वर्यै एव च अन्ते वागासनावीजे पंकोत्सापिनीरंजे नर्तकीवीजमेभोजे पयश्चैव स्वाहेश्व
रि कुलवागीश्वरीदेव्यालयं विंशार्णो मनुः तंत्रे क्रावीजनामानि यद्युक्तं वामकेश्वरे इक्रावीजं स्म
हाकोहालिमावीजं वत्ष्ट्युं ऊं वीजान्येवमीशानि कृत्रिमाण्यपराणि च अथ नर्तकीवीजनामा
नि यदुक्तं कुब्जिकारहस्ये नर्तकीवीजमन्युग्रे वेरूपाधिगणकान्तथा पण्णस्त्रीपंचभूतानि द्रींवीजस्य
नतेयरे अत्र जोभोजयोरैक्यमिति दोषः प्रकाशके ॐ क्लीं ह्रीं श्रीं हूं जपहूस्ले कुलवागीश्वरि ठं ठः ।
ऊं ठः द्रीं ठः स्वाहा इति मूले एता मया महेशानि समाख्याता विद्याः प्रकीर्तिताः अथाहं तवभक्तानेहृदय

द्रोचतेप्रिये वदेमेसत्त्वं देवितद्वक्ष्यामिसुविस्तरं श्रीदेव्युवाच पंचानांवालकानांचकीदृशालेमन्त्र
म. मा कृपयापिपुरामह्यंसंचितानप्रकाशिता। मन्त्रयकुतुः प्रसर्वेषांसर्वेषांमन्त्रतत्त्वस्यत्वोम्मकलेश्रुतेम
१० न्त्रंचकुमाराणांसमस्तांकेवक्तुमर्हसि श्रीदक्षिणामूर्तिमुनीश्रुवीतिईश्वरःपार्वतीप्रतिब्रुवीति ईश्व
10 रउवाच शृणुपार्वतिदेवेशिमहर्षीणांपुराशिवे दक्षिणामूर्तिनोक्तायत्तेनेवक्ष्यामितत्त्वतः हेरंब
शारजन्मानौकार्तवीर्यार्जुनस्तथा रुद्रमक्षैरवावेतेभाषिताःपंचवालकाः भैरवेतंत्रेवामकेश्वरेच
हेरंबशारजन्मानौमल्लारिमृत्युंजयस्तथा कार्तवीर्यार्जुनश्चैवरुद्रमक्षैरवौतथा सयंमयाचतंत्रो
क्ताभाषिताःषट्कुमारकाः रुद्रयामले गणेशोवटुकश्चैवस्कंदोमृत्युंजयस्तथा कार्तवीर्यार्जु
नोप्येवंसुग्रीवाहनुमांस्तथा यामलेरुद्रशाद्यूदेभाषिताःसप्तवालकाः तत्रादौगणेशमंत्रोद्धा
रः उक्तेचरुद्रयामले प्रणवंकमलांलज्जांकंदर्पमठवीजकं शंकरंषट्शिरोमंत्रंततः पल्लवम्
द्धरेत् गणपतयेततः पश्चाद्वरवरदमेवच सर्वजनंततःपश्चान्मेवशमानयेतिच अन्तेपिठद्व
यंदेयमष्टाविंशाक्षरोमनुः प्रकाशः ॐश्रींह्रींक्लींग्लौंगंगणपतयेवरवरदसर्वजनंमेवशमानय
स्वाहा इतिमंत्रः अथषट्कुमारस्य उक्तेचकुलसंडामरे प्रणवंशिविवीजेचमंत्रेचाद्विशिरःस्कन्द राम

मध्येकुमारायनमोऽन्तेनेनीवमुदाहृतं अथकृविवीजेद्धारः उक्तंचवसिष्ठसारस्वते कृविवीजंकानिवी
जंशोभापिसृमुमानया हूंवीजानिचचत्वारिक्रुत्रिमाण्यपराणिच प्रकाशं ॐहूंकुमारायनमः
स्वाहा इतिमूले अथकार्तवीर्यार्जुनस्य उक्तंचोडामरेतंत्रे प्रणवंवायुरज्यायिचारुकमनमथल
या शुक्रवीजंचशून्यंचकमलावसनानया चंद्रविंवचक्रमेचवर्गोवसरेफादि मध्येतन्नामविन्यसेत्
कार्तवीर्यार्जुनायच अंतेपयोमनुः प्रोक्तः एकविंशाक्षरः शिव तत्रशुक्रवीजोद्धारः उक्तंचक्रिया
शिरोमण्णे शुक्रवीजंतथाकाव्योभार्गवः कविवीजकं दैत्यमान्योमहेशानि सुरासुरनमस्कृते ।
ब्रोवीजानिचपंचैवंहि त्रिमाण्यपराणिच शुक्रवीजोद्धारंलेच प्रकाशं ॐ ध्रीं क्रों ल्क्रीं व्रों स्त्रां श्रीं क्रीं
पेङ्क्रीं हूंफट् कार्तवीर्यार्जुनायस्वाहा अथहनुमतः कुलचूडामण्णौ प्रणवंमरुवीजंचविभ्रत्तिसूदन
नंर हनुमतेननः पश्चाद्रामहृतायवैनमः लंकाविध्वंसनायैवमंजनीगर्भसंभवः भस्मायशाकिनी
चैवडाकिनीनदनंनरं विध्वंसनायकिलिहोवबुकारेणैवपुनः विभीषणयहनुमद्देवायनदनंनरं ।
अंतेमायाहृदिगणाली व्योमबहुरूदंनथैवच रामायलक्षाणेतिपरमपदप्राप्तरोमनुः प्रकाशं ॐ पेक्रींहनुम
तेरामहृतायलंकाविध्वंसनायअंजनीगर्भसंभवनायशाकिनीडाकिनीविध्वंसनायकिलिकिलिबबु

म॰ कारेणविभीषणायहनुमद्देवाय ॐ ह्रीं श्रीं क्लैं ह्रां फट् स्वाहा । इति मूलं । अथ भैरवस्य ॥ सर्वं मन्त्रं
११ चैवमम्भुवीजसमन्विते अग्निवीजं कल्पवीजं शान्तिवीजसंयुते मायामध्येपि वटुकभैरवाय मध्ये लघा
मन्तेपि भैरवस्यायमनुरष्टादशाक्षरः इति रुद्रयामलोक्ते । तत्राम्बुवीजोद्धारः उक्तं च वामकेश्वरे अ
म्बुवीजं च जीमूतमेवुव्यादले घने येवीजानि चयं चैवमनुक्तान्यपराणि च अथाग्निवीजोद्धारः वह्नि
पुरान्तिलके अग्निवीजं तथा सिंधुः साम्भवं सागरस्तथा रुवीजानि च वल्याद्यि त्रिमाण्यपराणि च
रकारमकारयोर्नंदे अग्निवीजं रं अग्निवीजं रं अग्ग्र व्योमं नरादंत इति निर्दोषः अथ कल्पवीजो
द्धारः उक्तं चागमालंकारे कल्पवीजं च संवं तप्रलयं हलयवीजकं दामिकेत्तरवं केतोद्वं तथा कल्पान्तवी
जकं पंवीजान्येवमष्टौ चक्रि त्रिमाण्यपराणि च अथ शान्तिवीजोद्धारः आगमलहर्यां शान्तिश्रीशालि
प्र॰४ काशयामा या धलामूलान्तथा श्रींवीजानि तथं चैवमसन्त्यान्यपराणि च अकाशं ॐ ज्ञीं वीलं भ्रां ॐ ह्रीं
वटुकभैरवाय नमः स्वाहाः मूलं अथ महामृत्युंजयस्यागमलहर्यां अस्य ह जेश क्तिशाभे पि शंका
तस्माद्वै पालय हंतत्येवच तस्माद्धि कः विशारद जत्रासो मन्त्रोजागर्दे वमृत्युंजयस्य ॐ जं सः ह
सः मां पालय पालय सोहं हंसः जं ॐ अथ सुग्रीवस्यागमशिरोमणौ तारं मायावाग्भवं मन्त्रं यच । राम
११

शान्तिर्भवेन्नामन्त्यस्मान्तपोते कालीपदैः क्लैंयपद्मौसममालायग्नौनीरमेघसुग्रीवमंत्रः इन्द्रजारःप्रकाशे
ॐह्रीं यं ह्रीं नमः सुग्रीवदेवाय क्रों ठः हुं ठः ह्रीं ठः स्वाहा ॥ ह ॥ मयाख्यातास्तरेषानिद्येनेवैसमवालकाः द
क्षिणामूर्तिरुवाच शृणुत्वमग्रपयः किंचित्कथ्यामकमुत्तियद्धि ब्रवीमि भवतांप्रीत्या आज्ञायायिनमर्द॥
थे ॥ इति श्रीदक्षिणामूर्तिविरचिते उड्डारकोशेसप्तविद्यासमुद्रमारकाख्यानेनामसप्ततीयः कल्पः ॥ ३ ॥ अ
थयजुर्वेदुः महर्षेसर्वतत्त्वज्ञसर्वशास्त्राभोनिधिपारग नवग्रहाणामस्माकंमन्त्रंवक्तुमर्हसि ईश्वर उवा
च तस्मिन्कालेमहर्षीणांयदुक्तंथान्तरसनुना नवग्रहाणांमंत्राश्वतान्वक्ष्यामिसमासतः आदित्यंकुज
शुक्रास्त्रगुर्विंदूपरमेश्वरि एतेपंचमदेशानिपंचेपोर्वाणदेवताः भौमार्किराहुवश्चैववत्रयपतेमुनी
श्वराः देवस्यविडपरमौलीवनत्रयमपिषिताः केतुश्वपरमेशानिभ्रमेदेवाप्रकीर्तिताः एतेनवग्रहाः
प्रोक्ताः शंभुनारुद्रयामले अथादौपंचग्रहमंत्रोद्धारः तत्रादावादित्यस्यविश्वनाथमारोद्धारे ॥ ५ ॥
णावेवोवरलक्ष्मीव्योमवीजंनपेवच वीजंनर्थशिरोनंयेनतत पूर्वमद्धेन ग्रहाधिराजायततआदि
त्यायतथैवच अंतेपयस्तुविन्नयेमनसंद्धारः स्मृतः अथोवरवीजोद्धारनामानि अंवरंवह्निवीजंचस्यं
शान्तिरितिकृये हरितेहरिणीवीजंहरिडावीजमेवच सैलौवीजानिःनिघट्टविक्रमाणपराणिच ॥ अं

वरवीजौ ह्रौं ख्यां स्लौं: प्रकाशो ॐ ह्रौं: श्रीं स्त्रां ग्रहाधिराजाय आदित्याय स्वाहा अथ बुधस्य स्वने त्रे प्रण
म॰ वेचनृधास्कं दं रसत्ताचषडानन: मध्ये धिग्रहनाथाय बुधायेति च हृदये बुधस्य ग्रहनाथस्य मन्त्र
२२ स्वतं दशाक्षर: अथ षडाननवीजोद्धारा णिऊम्बिका सर्वदेव षडानन: शरजन्मस्कन्द: कुमारवीजके शा
12 भव: शालिगोवीजेन थाष्ठरामु विवीजके जे वीजानि च समेव मन्त्रनात्यपराणि च प्रकाशो ॐ ह्रीं।
क्लीं टं ग्रहनाथाय बुधाय स्वाहा मूले अथ शुक्रस्याग्नमशिरोभणौ प्रणवमर्थवीजं च स्तनवीज
समान्विते शिववीजेन तो मध्ये ग्रहेश्वराय वे नम: शुक्राया ते श्रमरी चैव वालश्चतुर्दशाक्षर: प्रका
शो ॐ ऐं जे गीं ग्रहेश्वराय शुक्राय नम: अथ बृहस्पते त्रिपुरातिलके अर्द्धमायाधिसौभाग्याः सुरनम सुरा
स्कृते तां गवेश्पसंयोज्य चार्वंगी हिंगुवीजके ऊर्ध्वं च षष्ठिरोवीजेन तत: पल्लवमुद्धरेत् ततो ग्रहाधिपत
ये बृहस्पतये एवं च पुनर्वीरिविहश्चैव चयमं लक्ष्मीनुनीरजे वामताप कजे चैव मंतेष्वाद्यं वने शिवे इत्यु
क्ता: सोतिदोष: दक्षिणामूर्तिरुवाच तस्याधिगम्लमुत्तय: स्वयंयस्यत धीर्भवेत् ऊरुकाणीसौभाग्या
म्याभवोस्जां महत् इतिदोष: इक्तेचस्वहातोसंदरीसर्वदेव प्रणवं सकलाचैव देवशिरस्किरणीत
था ततो वाशिवहृइतिदोष: वामकेश्वर: प्रणवं च परां लक्ष्मीं विविशपियोजयेत् चंद्रमवंतत: राम

२२

पश्चाद्ग्रहाधिपतयेततः ततोहंसनयेपितनोऽजीमरुत्बीजकं पंचलक्ष्मीनीरजंच्व्यासनापंकजेनथा
श्रुतेनीरसमव्याख्यानेपंचविंशाद्दरोमतः प्रकाश ॐ ह्रौं श्रीं ह्रीं पैं ग्रौं ग्रहाधिपतये हंसतये वौं ठः श्री
ठः ठः ठः स्वाहा मूले अथ चंद्रस्य कालोपदले अंते च वह्निरिणालीचक्रं तत्री बीजसमन्विते रुद्रेनशांतसं।
योज्यस्यानुस्वारसंयुते नादबीजं ततो मध्ये चंद्रायानेस्मरीस्मरता आद्यपनादोबीजोद्धारः भैरवेनतेवे
नादबीजं च न ठं तेनांऽवंवंत्र्यबीजकं चंबीजानि च चत्वारि विंद्रित्रिमाण्यपराणि च प्रकाशं ॐ श्रीं क्लीं चं
चंद्रायनमः मूले ९ पतेवैपंचवाणानां प्रक्राः पंचप्रकीर्तिताः अथ चित्रग्रहमंत्रोद्धारः आदौ भौमस्य।
शारदाटीकायां चाररण बीजं ह्रविणीक्लिन्नणीशर्वरीपतिः वैधाबीजं ततो मध्ये ग्रहाधिपतये ततः
भौमायांतेपदः प्रोक्तो मनुः पंचादशाक्षरः अथ वैधो बीजोद्धारः वैधो बीजं विधिर्ब्रह्मा स्वयंभू बीजमेव
च कं बीजान्यपि चत्वारि विंद्रित्रिमाण्यपराणि च प्रकाशं ऐं ह्रौं श्रीं द्रां कं ग्रहाधिपतये भौमाय स्वाहा मूले
अथ शनैश्चरस्य आगमलहर्यां नारेलज्ञांश्रियं वै वबीजे त्रिशिरऊर्ध्वं ततः ग्रहचक्रवर्तिने पिशानैश्चरा
यवेततः मदनेवामनाशक्तिरेतेनीरसमुदाहृते शनैश्चरस्यदेवेशिमनुर्विंशाक्षरः स्मृतः प्रकाशं ॐ ह्रीं
श्रीं ग्रहचक्रवर्तिने शनैश्चरायक्लींऐंसः स्वाहा मूले अथ राहोः अस्यामेव ग्रहणेन समनायुग्मेनतद्युग्म

ने
१२
13

चगर्जिते ततोऽङ्कायाशिरेणच गहुवेहुच्यवादुना लज्जालक्ष्मीतथाभीमाद्येनेवनमुदाहृतं राहोर्विशा
न्तरोवालोयथाभीष्टफलप्रदः इत्यङ्गारः अथगर्जितबीजोद्धारः स्वतंत्रे गर्जितस्त्वनबीजंचल्लनितर
सनेनतथा ठबीजानिचचत्वारिक्रि विमान्यपराणिच प्रकाशे ॐक्रींक्रींह्रींह्रींठं ठंकथारिणे राहवेक्लीं
श्रींभें स्वाहा मूले यांभोनैत्रत्रयाणांवदेवताभाषितानामया सृष्टिनेस्वाधिकोमेत्रानग्रहाणांनायवेक्षिव
अथकेतोः नेचमत्कावलोग्रणावेसकलावक्षिलताऽपिक्रूरत्वयिणीकेतवोपिततः पश्चाद्ग्रहाकायुयल
षा केतोरयेमहामंत्रोदेविपंचदशाक्षरः अथहृच्छिबीजोद्धारः हृच्छिबीजंचकारं केवषांयमलवर्षिकेः
क्रंबीजानिचचत्वारिक्रि विमाण्यपराणिच इतिमुंडमालातंत्रे प्रकाशे ॐह्रींरंव्रूंपिणाकेतवेपमोः
स्वाहा १५ मूले पर्यानवग्रहाणांचमनवोभाषितामया अथाहुनवदेवेशिवर्णानांवीचमैवमत्रतको
शेलोकोपकारार्थंगोप्याद्गोप्यतमंकुरु येनविज्ञानमात्रेणमांत्रिकःसाधकोभवेत् इतिश्रीदक्षिणा
मूर्तिमतिविरचितेडजाकोशेसर्वागमसारेनवग्रहमंत्रोद्धारकोशाख्योनामचतुर्थःकल्पः अथषष्ठ
चुः ब्रह्मर्षे ब्रह्मपुत्रत्वमागमार्णवपारगा प्रसन्नोऽसिमहाभाग त्वमात्मकथयाप्रभो नानाशास्त्राणि
दृष्टमाभिः श्रुतानितन्मयोत्पुजान् वर्णानांश्चानुमिश्राणांमंत्रकोशानिवेवय दक्षिणामूर्तिरुवाच राम

१२

स्मृताध्यमस्थयः सर्वैर्मनीषिभिर्येयथाविधि वर्णानां मन्त्रकोशे च निःसृते त्रिपुराम्बान् श्रीईश्वरउवा
च स्मृताध्यमस्थयः सर्वं मन्त्रकोशं सुविस्तरे मनीषिणां हितायायं दाक्षिण्यात्तेनापुरा उक्तं च त्रिपुराति
लके ईश्वरउच आत्मबीजमकारं च सर्वात्महृद्बीजमेव च मननं च मनोबीजं येनात्मसंभवमिति स्मृते १
अयमत्र मन्त्रे नायमकारस्य सुरेश्वरि अ सर्वं ब्रह्म मन्त्रवेत्ता मम वेल वेवेति भाषितं आकारस्यार्थमन्य
हुतं मे रवतं त्रके आ ईहाबीजेन यथा विस्मृतं त्वात्मा वाहृदिः शेवृभिकारवर्णस्यत्रिमयरं वदे
त् मया प्रोक्तं सुरेशानि ग्रन्थे भैरवतन्त्रके २ बुद्धिबीजेन यथा मे यथा यो बीजं च मतिस्तथा येन तयैव वि
ज्ञेयमीकारस्यार्थं परं मया प्रोक्तं सुरेशानि त्रिपुरातिलके शिवे ई एवं बीजोद्भवं इच्छा तिबीजेन यथा नेद
वामनं बीजं ईव सोऽयं मकारबीजात् नित्यं विमाणयरागिणश्च मयाख्यातानि सर्वे वै उ त्रिकायाः सुरेश्व
रि उ कवचबीजेन यथा वे शोभिरो रुद्रं च समर्थं जं एदेवमहनमन्यरूकारस्य सुरेश्वरि शिरोमणिमयाप्रोक्तः

वीतु

ते दर्भाः परमेश्वरि ऊ पूषाबीजेन यथा पाप कि लिवधं कल्मषेन या किंकरीबीजमेवं चमं गलमन्त्रे नयरं
ऋकारस्यरहस्येऽस्मिन्कल्याः प्रोक्तामया शिवे ऋ कृपाबीजे दयाबीजं करुणाकांक्षितेन यया ऋकारस्या
र्थमन्यन्माषितं विश्वयामले ऋ विश्वबीजं ह्रयेन्तये लकारं च नमस्ति व्यक्तबीजं [illegible] प्रोक्ते

म- १८

मयाशिवे लकारस्यान्तेमन्यङ्केचरुद्रयामले ल गंगाबीजंस्वर्धुनीच नाकवापीचस्वर्नदी क्रौंशमन्य
दन्तेचलकारस्यमयाख्याते ग्रंथेचस्वकृतौदेविमत्रमातानेत्रके ल एकदाशीमानकेचललनाबीजंतथैव
च वल्लीबीजंचवाराकीचान्यदन्तमावदेत् अपरंचमयाख्यातेमकारस्यमहेश्वरि कुलचूडामणौग्रं
थेरचितेमान्यकोनमेः प वामभवस्कंदबीजंचवारुणंचडिकेश्वरः चेन्द्रापिचमेवसनेवामनाचतथैवच
चावेंमापितचमोणमात्राहादशाकामथ वाकृत्याख्यातेमयादेविपकारस्यान्तेपरं त्रिपुरासर्वस्वेग्रंथेद
क्षिणामूर्तिनाकृते प शुणंवचनंतस्मारं अहंतेनामापिस्त्रापिकः त्रासत्स्मारवदेवेशिकेनवंचमयास्मृते
किन्नाशिरोमणौग्रंथेरचितेपिमयास्वयं डो मोलबीजंतथामतिज्ञानेनिर्वाणबीजके अगरूपंचमया
ख्यातेग्रंथेभैरवतंत्रके डो अबीजंहूतबीजंचपादयुग्मरणोरुद्र भरुद्रंचमयाख्यातेमन्ननमयंवदेत
त्रिडसारस्वतेग्रंथेब्रह्मणाचप्रकाशिते अ नागबीजंमध्यंचभाग्यबीजंचभानव धोवेख्यातेमयादेवि
अः शाहूस्यान्तेपरंग्रंथेत्रिपुरसारस्ययोः सर्वस्वविश्वकुलेम अः ककारंचशिरोबीजंमध्यांबीजंचवारुणं
वेयोबीजंविधिर्ब्रह्मास्वयंभुबीजमेवच ककारस्यमयाख्यातेमन्नतेपरंवदेत् ग्रंथेकिन्नारकस्येयस्मिन्य
वेतेश्वरनेदिति क नमोबीजंपुष्करंचयोबीजंचकवालके वेष्टरश्चबीजंचप्रोक्तंत्रिपुरस्यास्वयंश्र माम

१८

गमानन्तमेनेनयोदुर्लभायोममाषिच ग्व शिववीजंचशंभुश्चशर्वः शंकरएवच गकारस्याननमन्यऋषि
तेचमयाप्रिये कुलचूडामणौग्रंथेदुर्लभेत्रिदिवेपिच ग जिनवीजंषड्भितेमारजिह्वोजमेवच मायात्म
जोर्कवंधुर्गौतममनन्तेपरं घकारस्यमयाख्यातंग्रंथेवैरुद्रयामले घ षडाननःशरजन्मास्कंदःक्रमा
रवीजकं शं भवःशालिनीवीजंमनन्तमपरंस्मृतं कुब्जिकामर्वस्वख्यातंमयात्रैलोक्यपूजिते ङ-नाद
वीजंचनटंनेतांडवंनन्तवीजकं चकारस्यमयाख्यातंग्रंथेभैरवतंत्रके च शनिवीजंसर्वजंचपंगुवीजं
तथैवच कौलंचमार्क्षवीजंचसन्निसंदरवीजकं छवीजंचमयाप्रोक्तंग्रंथेकामस्वरेशिवे छ शनिवीजो
द्रौ छ एलनवीजंकुचचैवडरोजोहजमेवच जकारस्यमयाख्यातमन्यत्तन्ननमावदेत् ज्ञागमाल
करणेचैवग्रंथेभैरवनिर्मिते ज इकावीजंस्वरूकोनालिसावीजंचतहृष्ये झकारस्यमयाख्यातंमनन्त
नमपरंस्मृतं त्रैलोक्यप्रथितेग्रंथेश्रीदेविवामकेश्वरे झ यमवीजंकामवीजंकृतांतंसमवर्तितं केना
ग्रमन्नुवीजंचञकारस्यमयास्मृतं त्रिपुरार्णवेग्रंथेत्रिजगद्दुर्लभेप्रिये ञ राजितंस्वनवीजंचस्तनि
तंस्मिनेनतथा टकारस्यमयाख्यातंस्वतंत्रेदेववंदिते ट पद्मंपंकजंपद्मयोजोनीरजमेवजंतथा पंचटका
रवीजानिकृत्रिमाण्यपराणिच मयाख्यातानिदेवेशितंत्रेवैवामकेश्वरे ठ सिद्धकामस्वनीवीजंरेण

म॰ १५ 15 कवीजमेवच अंजनीवीजकं ख्यातमन्त्रमयं स्मृते ड्कारस्य मया देवि ग्रंथेव रुद्रयामले ड वायुवीजं
मनलेच समीरणं मरुत तथा समीरचाशुगं तंत्रे वातस्य सनवीजकं ढकारस्य मया ख्यातमन्यदन्त्रमा
त् वायुवीजमनलेच समीरणं मरुतस्तथा समीर वाशुगं तंत्रे वातस्य सनवीजकं ढकारस्य मया ख्यातम
न्यदन्त्रमावदेत् वायुवीजं लोहितं ग्रंथे भैरवतंत्रे पंच भ्रामरावीजं ठणं वाणवीजं मार्गणं वाणं त्रिणमाशु
गं तथा णकारस्यान्त्रमन्यद्भुर्ग्रंथे भैरवतंत्रके गात्रिवीजं नमीवीजं नामसीवीजमेवच तथा चतृणादि
वीजमन्यदन्त्रमावदेत् कुलिकासर्व ग्रंथेतद्वीजं च मया स्मृते विलवीजं च वितरे सुषिरे नागलोकके
थकारस्य मया ख्याते तंत्रे कुलिकार्णवे थ चक्रिवीजं व्यालवीजं सर्पः काकोदरो भुगो भोगिवीजं भुजंग
च भुजंगमं मितिस्मृते दकारस्य मया ख्यातमन्त्रमयं स्मृते स्वतंत्रे देवि देवेशि दाक्षिणामूर्तिनाकृते द
पुष्पवीजं प्रस्तं च प्रसूति सप्रज्ञान्तथा धकारस्यान्त्रमन्य त्रिपुरातिलके स्मृते ध याश्वीजं मलवर्णं
मैथ वेस्मकरं तथा नःपथः वाराह मन्त्रमन्यन्मया ख्याते सर्वस्वारि गलोकाप्रथिते ग्रंथे त्रिपुराया: शिरो
मणौ न मत्स्यं च मीनवीजं च शफरीवीजमेवच रूपवीजं मया ख्याते ग्रंथे किन्नरा शिरोमणौ प कूर्मवीजं
च वामले वार्कंटो पितृकुलीस्वं वज्रं कुयमन्त्रमन्यन्मया ख्याते च भामिनि शारदा पटले ग्रंथे त्रैलोक्य प्रथि राम

१५

नेशिवे फऊर्मिबीजमल्पयाचैवतंरगाप्वितयेस्मृते असत्यमपरंज्ञातेमयाख्यातेसुरेश्वरि कालिका
सर्वस्वेग्रंथेब्रह्मणेवप्रकाशिते व भद्रिकाभास्वतीभीमाभकारस्यान्ततेपरे नेत्रेवेमुंडमालायाम
याख्यातेसुरेश्वरि भ डुलिबीजंशिलीबीजमेहकेड्डुरेतथा वेकीबीजंमयाख्यातममसत्यमपरंस्मृते
स्वागमाम्नतमेजयोपर्वतेश्वरतेद्विनि म वायुबीजंवयावामिवाचालेवेश्रवणबीजकं वीराशाणि
तथावापीमयाख्यातेस्वतंत्रके य अग्नीरेफश्चवह्निस्वकृतभगयव्यवाहनः रकारस्यमयाख्याते र
श्यामातंत्रेसुरेश्वरि र नमोबीजंतथाख्यातमोहतिमिरमेवचलकारस्यमयाख्यातंस्वतंत्रेमनि
निर्मिते भूबीजंधरणीबीजंलकारंभाषितंमया ल वस्रुश्रेमेचंचजोमरनमेवुभरदवलेखने वका
रस्यमयाख्यातंग्रंथेभैरवतंत्रके व श शंपाबीजंतडित्बीजंविद्युत्कलन्हदारतिः ह्लादिनीबीजकंचैव
वमसत्यमपरंस्मृते मयाख्यातंसुरेशानिग्रंथेवरुद्रयामले ष शक्तिशर्मापिविज्ञेयशारंकेवतथैव
व सकारस्यमयाख्यातंग्रंथेकिन्नाशिवेमणौ स कृतिबीजंकांतिबीजंशोभाभास्वमातथा स्वा
कारंचहकारस्यान्तमन्त्यमयाकृते सिद्धसारस्वतेग्रंथेनित्यमात्रिकसंज्ञिते रु देवबीजंतिर्जरं
चत्रिदशंत्रिदिवेशकं सरबीजंचगीर्वाणंलेखममरबीजकं ळकारस्यमयाप्रोक्तंकुलचूडामणौ शि

ये त्व वर्णितां देवदेवेशि कोशं श्रोतं त्वया शिवे नानामंत्रयुते देवि सर्वागमविनिश्चिते ॥ इति श्रीदक्षि

मं॰ णामूर्त्तिमुनिविरचिते उद्धारकोशे सर्वागमसारे सर्ववर्णकोशाख्याने नाम पंचमः कल्पः ५ ॥ ॐ श्रीग

१६ णेशाय प्रथमनाम क्रीं श्रीं स्त्रीं क्रीं ह्रौं त्वया हृदयं मम सर्वेशाति सकलागमनिश्चिते अथ वक्ष्यामि ते देवि त्रि

16 लोक्या भुवनदेवताः दक्षिणामूर्तिना एवं ऋषीणां भाषितः स्वयं भाविनी देवदेवेशि द्वितीया बगला

मुखी ईश्वरी सा तृतीया च त्रिलोक्या भुवनदेवताः आसां मंत्राणि वक्ष्यामि शृणु पार्वति यस्य क

स्य न वक्तव्यं न वक्तव्यं वरानने तत्रादौ भवानीमंत्रोद्धारः मडमालान्ते शृणु वैकुंठपद्मं ज्वलनयुग्मं

परा पुनः हरिणाक्षी हृदये ह्यौ चेन्दु रेफयुक्तं पुनः प्रकाशं ॐ श्रीं श्रीं ऊँ ऊँ क्रीं श्रीं श्रीं हूं फट् स्वाहा मूले

अथ बगलामुख्याः आगमलहर्यां तारं वेदवेवमद्बीजं प्रचारं समुदाहृतं मंत्रे च द्विशिरोत्तरे ये ततः प

दं वश्यं हरेत् भगवति बगलामुखि देवि ततः पुनः तथापि सर्वदुष्टानां वाचं मुखं पदं तथा स्तंभ

य द्विस्त्वया जिह्वां कीलय द्विर्बुद्धिं तथा विनाशय द्विवारं च मन्त्रिकाबीजकं तथा अष्टात्मेलपर्योन्ने ये

द्वि पंचाशाक्षरो मनुः तत्र मद्बीजं जाप्यं डके भैरवतेत्रे मद्बीजं मन्त्रिकाबीजं मन्त्राबीजं प्रणामिकार

मन्त्रान्ते तत्परंज्ञेयं पंचतस्वरांतं दिनं प्रकाशं ॐ ह्लीं भगवति बगलामुखि देवि सर्वदुष्टानां वाचं राम

१६

मुखं पदं स्तंभय २ जिह्वां कीलय २ बुद्धिं विनाशय २ ह्लीं ओं स्वाहा मूले अथैतद्व्याख्या रुद्रयामले यथेदं ॐ
तीहृद्ये देवि ह्लूचैव युगमेंत थैवच ग्रस्थवीजं परा परा प्रभ्वं वर्माण च ततोभियो इंद्राली वज्रहस्तेन लक्ष्मी
लज्जा च पुष्करं नीरयुगमें रसनेठ च मस्त्रं प्रोक्तं एवं तु द्वात्यादेवदेव्याश्च प्रयुक्ता वैशाखरो मनुः तत्र प्र
स्थवीजोद्धारः शारदापटले ग्रस्थवीजं सानुबीजं शिखरं पुष्कलेन च यो स्त्रौं वीजोद्धार मेतद्विद्या न्यदा
नतमावदेत् प्रकाशे ॐ क्रीं क्रीं हूं हूं स्त्रौं ह्लीं श्रीं ऐं इह द्वादि वज्र हस्ते श्रीं ह्लीं स्त्रौं हूं हूं क्रीं क्रीं ॐ पेफट् स्वाहा
मूले त्रिरूपतामयाख्यातादेवि भुवनदेवता दक्षिणमूर्तिनामत्या मंत्रो रश्मिः प्रकाशिताः अथ यथेह
देवदेवेशि खेचर्या वक्ष्यते मनुः यामाश्रित्य लभेद्योगी खेचरीसिद्धिदायकं। विश्वयामले गीर्वाण
द्वयामेवर्णे चोद्धरेन्नित्तिलोमतः नमो वीजं ततो दद्यात् मायावीजं ततःपरं ततो दद्यादुकुरं हृदी जं हृदये
परिकीर्तितः मंत्रतुर्यं शिरो ज्ञेयं योगी दद्यात् ततो भियां खेचर्ये वततो दद्याद्दनेर्ये पिच्छकं एवच प्रकाश मे
लहूरसौः खेचर्यै नमः मूले अथ वक्ष्यामि ते देवि ध्याना नानागमनिश्चितान् एतासां देवतानां च ग्रहा
णां चापि वंदिते तथा समकुमाराणां ध्यानं तत्र विनिश्चितं तथा भेदविहीनानां स्वरूपा वर्तितत्वतः
इति श्री दक्षिणामूर्तिमुनिविरचिते ऽद्धारकोशे त्रिदेवी खेचरीणां काशाख्यानं नाम षष्टः ॥६॥ कल्पः अ

यादौ दत्ताविद्यानां ध्यानं वक्ष्यामि त्वं शृणु बालेश्वरं त्रैलोके त्रिपुरायाः तौ स्मरेत् ॐ दिव्यां वेशां क्लिन्न
नेत्रमिन्दुभिश्चेन्दुनेत्रां स्मयास्यमकुटोद्दीप्तसन्निभाभां सिद्धासनापरस्थपुस्तकरूपधरां भजाम्याम्बा बालेन्दुविस्फुरन्मौ
लित्रिपुरां भजेऽहं अथ वक्ष्ये त्रिपुराध्यानं भाषितं रुद्रयामले मुनिसाधकगीर्वाणविद्युद्वर्गैः समर्चितां ।
ॐ लक्ष्मीं च प्रासन्नगतकोटिसूर्यशीतांशुनेत्रामयद्भालंकारां वज्रहस्तां विपद्मशंकाभिपाणिं नानाम
न्त्रामणिस्फुरशाकलाभूषितांगीं हि वाद्रनित्यलोकत्रितयफलदां नौमि स्मरभक्तिदां वै अथ वक्ष्यामि वा
ग्देव्या ध्यानं विद्याप्रदं शिवे नत्वा मत्वा वलोग्रेथ दुर्लभं त्रिदिवेपि च ॐ वाणीं हंसनिशाकरोज्ज्वल
मूर्तीकन्दर्पकुन्ददग्धभांचन्द्रार्थोक्तिलमस्तकां निजकरैः संविभ्रतीमादरात् वाणीमक्षगुणं सुधाढ्यकल
शं विद्यां च तुंगस्तनीं दिव्यैराभरणैर्विभूषिततनुं सिंहाधिरूढां भजे ३ अथ वक्ष्यामि नारायाध्यानं भै
रवतंत्रके देव्याभेदविहीनाया मुनिसाधकपूजिते ॐ देवीं पद्मगाभूषितां हिमरुचिर्विशीलां शुभां च ।
प्रभां सकारान्तपीनकेदवलयारक्तांवरैर्वभ्रतीं सल्लाज्ञामिगदायधांस्मरगणैर्वैकुण्ठमुख्यैः स्तुतां
नित्यां लोकत्रयैककरणपरां नारायणीं त्रिनेत्रां भजे ॥४॥ अथाहं भववेश्वर्या ध्यानं वक्ष्यामि तत्त्वतः सा
धकेष्टप्रदं ग्रेथनिःसृतं रुद्रयामले ॐ उद्यन्मानुसहस्रसन्निभमत्वीपीनस्तनीं पद्मगां दोर्भिः रक्तांश

पाशाङ्कुशकपालं विभ्रती सादरं ब्रह्मा विष्णुमहेश्वरैः स्तुतिभिर्नित्यं स्तुता वंदितैः स्तोत्रैर्ये भवने
श्वरी त्रिनयना हृत्पंकजे हृद्भजे ५ अथ वक्ष्यामि मातङ्ग्या ध्यानं पर्वतनन्दिनि कुङ्कुमाभसर्वाङ्गे येन मा।
प्यन्तं डलेभे ॐ चन्द्रार्धाङ्कितशेखरा त्रिनयना कोटीन्दुसूर्यप्रभा नानारत्नसहस्रबद्धरशनाप्रेतास
नेसंस्थिता शोभते नामरूपहिमांशुयुगलान्तोर्भिर्वहन्ती मुदा ध्यायेद्धृदये सदा भगवती मातङ्गिनी
तारिणी ६ अथ वक्ष्ये महेशानि शारिकाध्यानमुत्तमम् आगमागमनं मे जयेन ध्यानेः एतेड्ड्रमे जनैः ॐ
श्रीशङ्खचक्रमुसलाम्बुजयुग्महस्तां नागेन्द्रहारवलयाङ्कितकण्ठमालां सिंहस्थमुग्रमसहस्रमरीचि
दीप्तिं श्रीशारिकां त्रिनयनां हृदये स्मरामि ७ अथ वक्ष्यामि देवेशि राज्ञीध्यानमनुत्तमम् वामकेश्व
रतन्त्रोक्तं पर्वतेश्वरनन्दिनि ॐ शोणाम्बुबालार्ककृशानुनेत्रां चन्द्रभेत्रां मेणखगासनस्थां शोणाङ्कुश
लासियवांमहेशी राज्ञीं भजे हृत्कमलाविनादिरूपां ॥८॥ अथ वक्ष्यामि भेडाया ध्यानं मिक्काफलश्रद निः
सृताम्रागमयोनमया विरचितेनाद्य ॐ उद्यत्कीलाम्बुराशिस्फुरितवयसहस्रीपुत्रपद्मोपविष्टा वीणा
नागेन्द्रशोभायुग्मपरस्पृशन्तीदोर्भिरीतौ स्ववभिः मुक्ताहारैस्तनानामणियुतहृदयाभिपुष्पात्रवहन्ती।
वेदे भेडा भवानी प्रहसितवदना सा पयेकेष्टप्रदात्री ९ अथ वक्ष्यामि देवेशि ज्वालामुख्याः प्रनुत्तमं ध्या

नेमयाविरचिते ग्रंथे ज्वालाग्निरोमणौ ॐ ज्वालापरीतास्यसरोरुहां तां सरोजशंखाव्रतिगदायचांच सि
म· द्धां तनेस्थापितपादयुग्मां ज्वालामुखीं सुन्दये स्मरामि १ अथाहं भद्रकाल्यास्तु ध्यानं वक्ष्यामि निः।
१८ स्रते स्वयं मयाविरचिते तंत्रे वैवामकेश्वरे ॐ मंडविश्वस्यकर्तुः करकमलतले धारयन्तीं ह्सं तीना
18 ह्नं स्रावंटं तीसकलजनवयं भक्त्येतां स्मदेव रूपामां विस्ते गिरीशामरिकुलमथने दोर्भिरीढो धृ
तानिध्याये हं भद्रकालीं नवजलविषदाभ्रेतमध्यासनस्था १ तृतीयध्यानमहं वक्ष्ये निःस्तनमागमा
स्रते अस्मिन्स्वराचरेख्याने ग्रस्तऐव प्रकाशिते ॐ नानारत्नविबद्धवेष्टकलामौलौ जगन्निभिरै ते
पाशांभोजधनुरादिमांस्तु पवलंदोर्भ्यां द्विबाहुशिवा स्तर्यै चत्रिविलोचनामितमुखीं श्वेतानने संस्थि
तां ब्रह्माविष्णुमहेश्वरैश्च नमितां देवीं भजे रुद्राणीं अथाहं छिन्नमस्तायाध्यानं वक्ष्यामि निःस्रते स्व
कृते त्रिपुरायाः स्वग्रंथे दविशिरोमणौ ॐ पण्णाकास्य परीतभालफलकां वालार्ककोटिप्रभां स्वा
लावद्धमहार्घ्यरत्नविचयां केदर्पदर्पोज्वलां स्वलास्यं उरगाधवेण मस्तलाम्भोजं भयान्विमतीं
भक्तेष्टां छिन्नमस्तिकां भगवतीं ध्यायेहृदब्जे सदा २ अथ दक्षिणाकालिकायास्तु ध्यानं वक्ष्यामि निः
स्रते ग्रंथे कालिरहस्ये स्मिन्पर्वतेश्वरेना दिति ॐ ब्रह्मविष्णुशिवास्थिमुण्डरसनां तां ब्रलरक्ताधरे। राम
१८

वर्षाभे च निभां त्रिं स्फुरलसत्सल्लोलपत्रां सितपाशाङ्कुशान् शंखसाद्रिपुगं धृत्वा नादशभुजां प्रेतनासने संस्थि
तां देवीं दक्षिणकालिकां भगवतीं रक्तांबरां तां स्मरे ४ अथ वक्ष्यामि श्यामाया ध्यानं पर्वतनंदिनि श्यामा सा
मातंत्र मयाख्यातेन सकलागमसागरे ॐ त्रैलोक्यपूजितपदां बुरुरूढयानां ह्रांलोबुभत्समहशारूपा
यरां त्रिनेत्रां स्फुरलसितशांखमरुतीखभुजे वं हृतीश्यामां भजे शवशरां रक्तनासनस्थां ५ अथाद्व
कालरात्र्यास्ते ध्यानं वक्ष्यामि निःसृते मयाविरचिते ग्रंथे तंत्रे वेवामकेश्वरे ॐ स्फुरल्लसत्पाशांकुश
पद्महस्तां चतुर्भुजां पूर्णनिभां त्रिनेत्रां सिंहासनस्थां धृतपीतवस्त्रां ध्यायेमहेशीं हृदि कालरात्रीं ६
नानाभरणसंयुक्ते देवि वक्ष्यामि त्वत्कृते श्रीवज्रयोगिनीध्यानं निःसृतं कुलिकार्णवे ॐ इंद्राग्निर
ईनयनां पाशांकुशाया रक्तांगीं द्विभुजां सिंहमध्यस्थां भजे हृद्वज्रयोगिनीं ।७। अथ वक्ष्यामि वारा
ह्याध्यानं तंत्रविनिश्चिते यथाभीष्टप्रदे देवि कुलचूडामणिप्रिये ॐ वेदार्धचन्द्रं द्विभुजां भुजाभ्यास्त्र
लांकुशौ ग्रपाममस्तेव हंती सूर्याग्निचंद्रीहृतहष्टिपाते ध्यायेद्वजे विमलां वराहीं ॥८॥ अथ वक्ष्या
मिदेवि शिवाशारदाध्यानमुत्तमं शारदातिलकग्रंथे विरचितं प्रिये मयास्वयं ॐ षड्भुजां त्रिनयनां स्मितानना
ग्रांडिल्येनस्तनयाद्येक ज्ञापवेनस्मितनवनीयतस्फुलामारदां भगवतीं हृदि ध्याये ९ अथ वक्ष्या

म· १५ 19

सिद्देवेशि त्वं शृणु ध्यानमनुत्तमं कामेश्वर्यास्त्रिपुरायाः सर्वसिद्धिनेत्रकोनमे ॐ त्रिलोचनां लक्ष्यैसहस्र
शोभां सिन्दूरसमानस्यां हिमजां प्रणतास्मि पीताम्बरां विमलमन्दस्मेरमुखां कामेश्वरीं तां हृदये स्मरामि १ अ-
थ वक्ष्यामि गौर्याः सद्ध्यानं भैरवतन्त्रके ग्रथितं मया विरचितं पर्वतेश्वरनन्दिनि ॐ गौरांगीं प्रणतैकगा-
त्रिनयनां श्वेताम्बरां सिन्दूराञ्चन्द्रार्धमालिनशेखरां स्मितमुखीं दोर्भ्यां वहन्तीं गदां । विश्वं राष्ट्रजयादि-
दाभुविदशैः संपूजितां श्रीकृष्णगौरीमानसपङ्कजे भगवतीं भक्तप्रदानां भजे ११ अथाहमन्नपूर्णाया
ध्यानं वक्ष्यामि तच्छृणु निःसृतं भैरवतन्त्रमयादेवि प्रकाशितं ॐ चन्द्रार्धमौलिं हिमजां त्रिनेत्रां रत्ना-
न्नमाले हिमजे वहन्ती प्रणमन्नस्याभुजगाभवीतां नामन्नपूर्णां हृदये स्मरामि १२ कुलवागीश्वरी
ध्यानं वक्ष्यामि त्वं शृणु प्रिये आगमामृतमेकं जयोऽडलीभायां मम माधिव ॐ विस्खलामितयरादेर्भ्यो रक्ता-
स्यां वह्नितिनिभां अलंकृतां सिन्दूरासनगतां कुलवागीश्वरीं भजे १३ अथ वक्ष्ये गणेशस्य ध्यानं गीर्वाणपू-
जिते आगमार्णवपीयूषं डलीमे भुवने विके ॐ हिन्दूरवर्णाभूषितं कमलाभोजयस्मृषीतं
हिमगाधिपगामिने त्रिनेत्रं शिवपुत्रं हिरण्याननं भजेहं १४ अथ ध्यानं कुमारस्य वक्ष्यामि शृणु पार्व-
ति निःसृतमागमचोतेन मया विरचितं शिवे ॐ हिमाद्रिस्थितं हिमजं भजे गोः परीनगात्रं शिखिविशि-

वस्त्रं नगेन्द्रवक्त्रा त्रियपत्रमालं हृदि स्मरे भीष्टदं कुमारं १५ हृदयस्थमथावीन्द्रं ध्यानेनवक्त्रलक्षः
लात् यथाभीष्टमदं लक्ष्मणामृगमविनिश्चिते ॐ सहस्रभुजमेडलीजितनमोघवेशाधिपं हि मां स्मर
द्वयाननयुतसहस्रलक्ष्मणी श्रीके सितावरयुवेमदानुगराजमध्यमसिस्थितेस्तवामिभुवनाधिपेहृदिन
वीर्यात्मके १६ अथ वक्ष्यामि देवेशि ध्यानं तस्य विनिःसृतं मृत्युंजयस्य देवस्य ग्रं येकुण्डलाशिरामण्णो
शैवे होमासितमर्ध्यं ते स्तवपतिं पीयूषपात्रे वदनकमलाब्जे नमस्या अंशुको दिविमले हृास्यपुष्पं वेदहृत् स्मर्या
श्रीडविलोचनं कारनले पाशान्नात्र ऊर्ध्वामोजाति भुजनमनयं पशुपतिं मृत्युंजयं तं स्मरे १७ सु
ग्रीवस्याथ वक्ष्ये ध्यानं पर्वतनन्दिनि कुलचूडामणिं गोत्र निर्मितं मे स्मरामि ॐ महालक्ष्याडशाहायन
कपिपतिं वह्निप्रभाभास्वरं दोर्भिर्हृद्गदायुत नम्रं रवयत्नं विभ्रं तेसादवान् वेदेदेवस्य रूपिणं व
बुधनिवारायणं तं सदाध्यायेहं गवं तमर्कं ननयं सुग्रीवदेवं हृदि ॐ रामेशमिवेजागदेकवीरं सुवंग
राजेन्द्रं लक्ष्मणाप्रसिद्धं समेरुद्रं गामनचिन्त्यमायं हृदि स्मरे हनुमन्तमीडे १९ अथाने भैरवस्याहं ध्या
नं वक्ष्यामि पार्वति निःसृतं भैरवतन्त्रे यथाभीष्टफलप्रदं ॐ कपालहस्तं भुजगोपवीतं कृष्णच्छवि
दंडपाणिं त्रिनेत्रं अचिन्त्यमाद्यं मधुपानमत्तं हृदि स्मरे भैरवमिष्टदं तं २० अथ वक्ष्यामि सौम्यस्य ध्या

४ अथाहं ते हनुमतो ध्यानं वक्ष्यामि निःसृतं कु

म॰ र॰ 20

नेत्रे भैरवनेत्रे केयूराभीष्टप्रदं सन्ध्यारागारुणं नमस्कृते सोमात्मजे रूपलग्ने द्विबाहुं शोभितं हुरूपं ध्यायामि गुणा
शालिन्या निधिमन्दं पुष्पमालार्पिताङ्गं बुधं सदा मे मानसपंकजे रूढं बु॰ अथ वक्ष्यामि सूर्यस्य ध्यानं नेत्रविनि
र्मिते त्रिपुरा सर्वसिद्धेश्वरे दाक्षिण्यादिनामस्कृते ॐ पद्महस्तं देवं विषदं सदा समरोचिभिः शोभितं भ
सितदेहं सप्ताश्वगं स्वजरूपलसमानं देवं मे मानसे ह्रीं सिद्धिं हृदब्जे सू॰ अथ वक्ष्यामि शुक्रस्य ध्यानं नेत्र
विनिर्मिते कुब्जिका सर्वसिद्धेश्वरे वरणैव शकाशिते ॐ श्वेतं तप्तकाञ्चननिभं हिमजं दयालुं पीताम्बरं
धृतसरोरुहं कुशलं श्रीं चामरं चमरं समेविनपादपद्मं शुक्रं सदा मे हृदिनयने हृदि पंकजे रूढं शु॰ अथ वक्ष्या
मि जीवस्य ध्यानं पार्वतीति नन्दनः ध्याने भैरवनेत्रोत्तमे सकलार्थप्रदं नमामि ॐ तेजोमयं शक्ति
त्रिशूलहस्तं सुरेन्द्रज्येष्ठं स्तुतपादपंकजं मेधानिधिं मत्स्यगतं द्विबाहुं गुरुं सदा मे मानसपंकजे रूढं जी॰ अ
थ वक्ष्यामि चन्द्रस्य ध्यानं देविम्रगुश्रिये निः सकलमागमयोतेनानाध्यानसंस्थितौ ॐ श्वेतं श्वेतभूषं
गणाधिपं शशांकमौलिमालिनं मौलिक्षिप्तं तमीश्वरं ये नमोपतिनीरजपुष्पं रूपं ध्यायेद्धृदब्जे शशिनं ग्रहं
चं॰ अथ वक्ष्यामि भौमस्य ध्यानं नेत्रविनिर्मिते आगमाष्टनमंजयाम्रणिश्च कमला: श्रिये ॐ धृ
तपद्मगोगयनिभं ग्रहं शोभितहारतनवस्य कमलालितरूपं सहासं हृद्विनपादपद्मं भौमं दयालुं हृदये

रा॰ म॰
२

स्मरामि भौ ॥ अथ वक्ष्ये शनेर्ध्यानं यथाभीष्टफलप्रदं । निःसृतं च महेशात्तु विश्वभद्रागमागमात्मने ॐ
नीलाञ्जनाभं मिहिरेष्टपुत्रं ग्रहेश्वरं पाशभुजङ्गपाणिं सुरासुराणां भयदं द्विबाहुं शनैश्चरं मानिमानं सम
पंकजेऽहं ॥ श ॥ अथाहं सैंहिकेयस्य ध्यानं वक्ष्यामि लक्षणं । निःसृतं फलदं नृणां तन्त्रे वै वामकेश्वरे
ॐ शीतांशुमित्रान्तकमीड्यरूपं घोरं च वैडूर्यनिभं द्विबाहुं त्रैलोक्यरक्षाप्रदमिष्टदं च राहुं ग्रहेन्द्रं हृद
ये भजेऽहं ॥ रा ॥ अथ वक्ष्यामि केतोश्च ध्यानमायमनिष्ठितं । निःसृतं मागमयोनेश्च ग्रंथे वै मन्त्रसागरे
ॐ लाङ्गूलयुक्तं भयदं जनानां कृष्णाम्बुभृत्संनिभमेकवीरं कृष्णाम्बरं शक्तित्रिशूलहस्तं केतुं भजे
मानसपंकजेऽहं ॥ के ॥ अथ वक्ष्यामि देवेशि भवानीध्यानमुत्तमं । रुद्रयामलग्रंथे निःसृतं भव
नेश्वरि ॐ अर्केन्दुमौलिं कृष्णाणां विश्वाम्भरां स्वयम्भूःस्थलकनकजनीदयानां भयदामहिषान्तमोहां से
ध्यानवक्त्रां सहस्रां श्रीं भजे भवानीं ॥ अथातो बगलामुख्या ध्यानं वक्ष्यामि निःसृतं आगमाम्नमुत्त
यामलागमतन्त्रमहात्ते ॐ नानारत्नविभूषणमुकुटोपरीतां वराभयप्रदां दुर्गामुग्रां स्वप्रियां शोकहरां शिषु
नयनोत्सिंहासनस्थां शिवां मध्ये डीयनिभां महार्थं मणिभिर्युक्तां तिलोत्तमां सदा देवीं श्री बगलामुखीं
हृदि भजे भक्तेष्टदां मुक्तिदां ॥ अथ वक्ष्ये शरणां पितत्वमित्रादीध्यानमन्त्रमें निःसृतं जगदीशानि ग्रंथे वै

म० २१
२१

रुद्रयामले ॐ मालाद्येकशापमयुगमकयवो साहस्रेवे ॐ शिवांमनेरावनछछगो शशिमखीत्रैलो
क्यवन्नापरो दोर्भिर्गानवतोस्कुपेवुजनिभो ब्रह्मादिदेवैः स्तुनाभिर्ह्री जनमानवेहृदिभजेकारु
एयरूपांपरो श्रप्यवद्येमहेशानि विचरी ध्यानमनमं यो ध्यात्वा विचरी योगी जीवन्मुक्तो भवेत्
कलो ग्रंथे भैरववतंत्राख्ये नित्यः स्नेत्रिदशार्चिते ॐ विनिद्रकमलोत्पलेमुनिभिर्विनोदिहृदया
सिताभितकराननोमितनवोज्वलच्छेखरो रवीन्दुशिखिलोचनाम्भयपुलको विभलोस्मरा
मिहृदिविचरी भुवनमानतेस्मिद्धिदो पतासाद्देवदेवेशि मंत्रध्यानचयेस्मृते यस्यकस्यनदातव्यं
ग्रंथमद्धारकोमार्के अष्टप्रकृयुः पन्यः सयस्यपुत्रेलसकलागमपारगा जयत्वंस्वगर्हृगानुमानाप
यितमहेसि श्रीदक्षिणामूर्तिरुवाच गच्छत्वमनयः सर्वेत्वमच्युतक्रुपयामम इत्युक्त्वान्तरयोजगमुः
स्वगृहंमत्रलालसाः श्रीईश्वरउवाच दक्षिणामूर्तिनानेनदृष्टा तेत्रात्मनो रमान् कृतमद्धारको
शात्व्यग्रंथेगोप्यतमे कुरु श्रीदेव्युवाच क्रीनास्मि भवता नेन ग्रंथेना हृस्तरेस्वाः इत्युक्त्वा समहा
क्रुद्धे कैलासाद्ब्रजमगमत् उभोतावंविकादेवीदेवश्चवृषध्वजः इतिश्रीदक्षिणामूर्तिसंहितानिवि
रचिते उद्धारकोशसकलागमसारे षोडशोदेवीसमक्रमात्नवग्रहसमप्टवीचतस्देवीकोशाध्या राम २२

नन्निर्णयोनामसप्तमः कल्पः ७ समाप्तोयमष्टारकोशोसाधकानांजयावहः ॥॥॥ राम । संवत्
१८ ७६ लिख्यतं पंडित काश्मीरी गोवर्द्धण भावति दशाम्या परतः एकादश्याम्

22

22